

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 40

Maribor, sreda, dne 19. maja 1937

Leto XII

Važni opomin iz zgodovine
socialističnega gibanja

Jubilej demokracije

Ob tridesetletnici splošne in enake
volilne pravice v Avstriji.

Boj za splošno, enako volilno pravico je vsaj tako star kakor socialna demokracija. Leta 1862. je Ferdinand Lassalle že pozval nemško delavstvo na boj za enako volilno pravico, ki jo je zagovarjal z vso vnetostjo. Pruski juncker kancler Bismarck je zahteval tudi ustregel, ker se je bal separatizma raznih nemških deželnih knezov in meščanstva.

Avstrijski delavci so prvič volili po splošni in enaki volilni pravici 14. maja 1907. Zato smo te dni obhajali tridesetletnico jubileja demokracije. Avstrijska socialna demokracija se je za to pravico delavstva borila zlasti v letih od 1891 do 1907 in skoraj ni v zgodovini enakega ljutelega političnega boja, kakor je bil ta.

Že leta 1893. je pripravil predsednik vlade grof Taaffe, ki je predsedoval vladi štirinajst let, volilno reformo. Tedaj je pa moral odstopiti. Tri leta kasneje je Badenijska vlada sklenila volilno reformo in dala delavcem peto kurijo, v kateri so pa volili tudi volilci drugih štirih volilnih razredov. V volitvah po tem volilnem redu 1897 je dobila socialna demokracija 14 poslancev v parlamentu. Majhna frakcija ni mogla imeti večjih uspehov, kar je volilce oplašilo pred mogočno fevdalno meščansko večino. Pri volitvah 1901 je dobila socialna demokracija le enajst poslancev. To je nekoliko otežkočalo boj za enako volilno pravico.

Sele dogodki v Rusiji in na Ogrskem so zopet pozivili boj za volilno pravico. Strankini zbor meseca 1905 je pod utiskom ruske revolucije odločno zahteval splošno in enako volilno pravico ter zagrožil s splošno stavko. Dne 28. novembra 1905 je delavstvo priredilo protestno stavko, tudi Ljubljana je takrat priredila velikanski obhod za volilno pravico, katerega se je udeležilo do 12.000 delavcev in drugega prebivalstva. — Cesar, plemstvo in meščanstvo je odnehalo. Dne 26. januarja 1907 je pristal tisti cesar Franc Jožef, ki je 1849 razgal kromeriški državni zbor in razveljavil ustavo, na splošno, enako in tajno volilno pravico državljanov.

Volitev dne 14. maja 1907 — torej pred tridesetimi leti — je bila dan zmage avstrijske socialne demokracije. Socialna demokracija je dobila 995.937 glasov in izvoljenih je bilo 87 socialnodemokratskih poslancev.

Vpliv socialne demokracije se je takoj pokazal kot uspešno zdravilo za bolezen države. Krčevito se je upiralo reformam plemstvo in reakcionarno meščanstvo ter nezakonito usililo po padcu parlamentarne Beckove vlade (1906—1908) bir. ministrstva Bienenbertha in Stürgkhka, ki sta menila, da smeta vladati tako absolutistično, kakor sta vladala Windischgrätz in Bach. S tem sta pa izpodkopavala monarhijo tla.

Demokracija ni le enaka pravična volilna pravica v parlament. Potreba je bila marveč zamenjati tudi plemski fevdalizem in meščanski liberalizem z novim duhom, z novo politiko. — Treba je bilo demokratično prepojit upravno in gospodarstvo. Povsod je bilo treba upoštevati blagor množic s tem, da država slabotnejše štiti, služi ljudskemu blagru. Če je demokracija v službi buržuazije, bank in kartelov,

Kongres čehoslovaške socialne demokracije

Za svobodo, demokracijo in mir

Predstavnik socialističnega gibanja v Jugoslaviji, ss. dr. Topalović in Petejan navdušeno pozdravljena.

Praga, 15. maja 1937.

V divno okrašeni in obenem v eni najlepši dvoran v Pragi je danes, točno ob napovedani uri, otvoril predsednik stranke s. Hampel 18. redni kongres Čehoslovaške socialne demokratske stranke, na katerem je navzočih nad 700 delegatov, ki zastopajo 225.765 politično organiziranih članov.

Pred otvoritvijo je pevski zbor kovinarjev zapel državno himno, »Delavski pozdrav« in »Internacionalo«.

S. Hampel je pozdravil številne navzoče inozemske delegate. — Pozdravne besede predsednika je spremljal buren aplavz, ki sta ga bila deležna zlasti delegata socialističnega gibanja iz Jugoslavije, ss. dr. Živko Topalović in Josip Petejan. Ploskanje kar ni hotelo ponehati in sta morala oba sodruška na pozornico.

V nadaljevanju svojega otvoritvenega govora je s. Hampel poudaril zlasti tudi, da je socialnodemokratska stranka še ob zadnjem kongresu 1933 bila v defenzivi in je ta čas skrbno branila državljanske svoboščine. Danes je položaj mnogo boljši.

Iz poročil glavnega tajnika stranke s. Dundra posnemamo, da se je stranka v zadnjih letih jako okrepila.

V referatu »Boj za gospodarsko demokracijo« je predsednik s. Hampel rekel, da gre pravzaprav za strukturalno krizo gospodarskega sistema. Ta kriza je vzrok, da so nastale številne nove ideologije in velika zmena politične sile, ki so glavni faktor političnega nemira, in proti katerim se bo treba še dolgo boriti. Potreba je preiti k socialnogospodarskemu načrtu in k preskrbi prilike za delo. Nadalje je navajal delavske zahteve, ki so aktualne.

»Liberalistični gospodarski sistem«, je rekel, »je premagan.« Nove gospodarske oblike se razvijajo, v katerih se bo čuvala individualna svoboda v interesu celote. Bolj in bolj nastopata država in javne korporacije kot nosilci odgovornosti za blagostanje splošnosti.

Problem dopolnitve politične demokracije z gospodarsko demokracijo bolj in bolj dozoreva.

Nobena državna oblika ne zahteva toliko od prebivalstva kakor demokratska, toda nobena druga mu ne da toliko nazaj. Dobra in dosledna politična demokracija ne nudi ljudem samo politično moč, ampak tudi socialno in gospodarsko pravičnost.

Reakcionarni režimi ne morejo temeljnih družabnih problemov dobe rešiti trajno, pač pa demokracije, čeprav se vračajo do moči le polagoma.

Z njegovim referatom je bilo dopoldansko zasedanje končano. Popoldne so obdržali krasne referate ministri ss. Bechyne in dr. Derer o notranjem in zunanjem političnem položaju inž. Nečas

o socialni politiki.

Njihov nastop je bil sprejet z navdušenim ploskanjem, kar je bil za nas vse jasen dokaz, kako tesna vez je med socialističnimi ministri in strankinim gibanjem. Njihova izvajanja so bila jasna, precizna in niso pustila nikakih dvomov o uspehih dosedanjega dela, kakor tudi o bodočih nalogah, ki še čakajo čehoslovaški proletarijat.

Po končanih referatih in kratki debati je bilo popoldansko zasedanje odloženo na jutri dopoldne, na katerem bodo govorili zunanji delegatje. Z velikim zanimanjem se pričakuje govore ss. Attleea, predsednika angleške delavske stranke in zastopnika Socialistične delavske internacionale De Brouckèra. Jutrišnje zasedanje bo pravi izraz socialistične mednarodne solidarnosti ter manifestacija za svobodo, demokracijo, proti vojni in proti fašizmu.

Vtis prvega dne kongresa je nepopisen, zlasti za one, ki so prišli iz držav, kjer ni svobode in ne demokracije, kjer vlada diktatura ali pa

maskirana demokracija. Slika kongresa kaže vso veličino in moč čehoslovaške soc. demokratske stranke. V njem odseva zavest delavstva in njegova pripravljenost za borbo, ako bo ta potrebna, v obrambo dosedanjih pridobitev. Pravilno je poudaril eden izmed referentov, da čehoslovaška soc. demokratska stranka vodi politiko skupaj z ostalimi demokratičnimi strankami, ki je morda oportunistična, ali ta politika je prinesla proletarijatu v državi lepe uspehe, »ne da bi za trenotek odstopili od našega programa«. To vse češki proletarijat ve, in radi tega to politiko brani, ali ta proletarijat bo v slučaju potrebe nastopil z vsemi silami v obrambo pridobljenih pravic, svobode in demokracije ter za doseg končnega cilja. Kongres nam je tudi imponiral, ker smo videli zbrane delegate od mladine, do zrelih mož in do starih ter osivelih sodruhov in sodružic, ki so bili vsi ene misli, kako braniti in varovati svojo stranko. Enodušnost vlada v presojanju položaja in ni bilo prav nobenih sporov, ne prerekanja, kar kaže, kako velik je stik med funkcionalni stranke in članstvom, kako ogromno agitatorično in organizatorično in kulturno delo so izvršili češki sodruzi nad delavskimi masami, ker sicer bi taki uspehi ne bili mogoči.

Inozemski delegati

Na kongres je prispelo mnogo zastopnikov bratskih strank iz inozemstva. Tako so bile zastopane stranke: angleška delavska stranka (Attlee, Jenkins, Lathan), francoska socialistična stranka (Louis Levy), holandska socialno demokratska stranka (de Miranda), švedska (Nilsson), danska (Hedfolt), belgijska (Louis de Brouckère), ogrska (Emanuel Buchinger in Doczi), iz Jugoslavije (Topalović in Petejan), avstrijsko socialistično gibanje (Oto Bauer) in nemško (Wels). Nemško čehoslovaško stranko sta zastopala minister dr. Czech in poslanec Taub, poljsko Badura, Kotarba in Goetz, židovsko poslanca dr. Goldstein in dr. Kugel.

Naši zemeljski zakladi in bogastva

Namesto država — bogate kapitalisti

Dobiček rudnika Trepče

znaša po pariških informacijah v prvem četrtletju okroglo 63 milijonov dinarjev. Lani je znašal dobiček v tej dobi 56 milijonov dinarjev. Stroški za eksploatacijo, to je obratovanje so v minulem četrtletju znašali le 29 milijonov dinarjev ter znaša potemtakem dobiček angleške družbe več kot dvakrat toliko kakor obratni stroški. Kako sijajna »gospodarska« postavka bi to bila, če bi bila industrija v domačih rotkah, za naše kapitaliste.

veleposestnikov in borznih spekulantov, režim izgubi oporo in zaupanje množic ter končno podleže svojemu lastnemu pustolovstvu. Če hočemo demokracijo ohraniti, mora ta služiti ljudstvu, politična demokracija mora postati gospodarska in socialna.

Resnica je, da demokracija v parlamentu ne dela tako hitro kakor diktatura. Toda demokracije čuvajo dragocene pridobitve kulture: svoboda človeške osebnosti. Če demokracije niso dobre, niso krive demokracije — kakor pravi Masaryk — marveč

demokrati, ker v duhu niso demokraciji.

Zgradimo demokracijo tako, da jo bo vsakdo smatral za oblast ljudstva za ljudstvo. S tem izvršimo naročilo onih, ki so v dolgih desetletja trajajočih bojih izvojevali enako volilno pravico. Ti boji naj nam bodo v opomin k strpnemu, vztrajnemu, spretnemu in požrtvovalnemu boju.

Zrušila se je Avstrija z Ogrsko, ker ni upoštevala velike morale demokracije.

Pospeševanje teške industrije

Iz izjave ministra za šume in rude
Gjure Jankovića.

Minister Janković je te dni ogledal železarno v Zenici. Časnikarijem je povedal ob tej priliki, da je dovršitev najpomembnejše železarske tovarne pred zaključkom. To kaže, da je narodno gospodarstvo zastavilo na pravem mestu v svojem interesu in v interesu obrambe države. S tem pa še ni izvršen program, to je le prva faza. Napravi se pomožna proga, adaptirajo se velike peči v Varešu in postavijo se nove peči v Zenici ter jeklarna, valjarna, kovačnica itd. v Zenici. Dela v Zenici bodo končana prvega avgusta, če ne prej.

Prišel je v Zenico, ko je ponehala stavka, ker ne gre, da bi stavka imela vpliv na oblast. Obljubil je izboljšanje delovnih pogojev delavcem ter ugodnosti našel. — Uvede se tudi akordno delo.

Preosnova španske vlade

Bodoča vlada se bo naslanjala na politične stranke

Dogodki v Barceloni, kjer so anarhisti izzvali upor, niso ostali brez odmeva v Valenciji, kjer so v vladi istotako zastopani anarhisti.

Socialisti in komunisti so sklenili, da odpokličejo svoje ministre iz vlade in da se osnuje vlada najširše koncentracije, ki pa se ne bo več naslanjala na strokovne organizacije, ampak na stranke, s čemer so prizadeti anarhisti, ki se opirajo predvsem na svojo strokovno organizacijo.

Nova vlada bo popolnoma demokratskega značaja, da s tem ponovno povdari na zunaj in na znotraj, da o kakšnem nasilnem režimu v Španiji ne more biti govora ter na ta način mobilizira vso javnost proti

zamisli fašistične diktature in podvrgom generala Franca.

S sestavo vlade je bil poverjen Caballero, izgleda pa, da jo bo sestavil bivši finančni minister in socialistični prvak Negrin.

Boji za Bilbajo

so še vedno v teku. Nacisti zelo počasi napredujejo, v kolikor ni njihova ofenziva na posameznih delih fronte sploh ustavljena. Baski so zbrali okrog Bilbaja okoli 110.000 mož, ki se nahajajo v zelo utrjenih pozicijah.

Angleški rušilec zadel ob mlin

Angleški rušilec »Hunter« je dne 13. t. m. pred Almerijo zadel ob mi-

no in bi se bil skoro potopil. Rešil ga je vladni rušilec »Lazaga«, ki ga je odvel v pristanišče v Almerijo. Osem članov posadke angleškega rušilca je mrtvih, 24 ranjenih.

Angleška vlada je sklenila nastopiti z vso odločnostjo proti ogrožanju svobode plovbe.

Na ostalih frontah

zadnje dni ni bilo posebnih dogodkov. Najtežavnejši je položaj nacistov pri Toledu, ki leži v ognju vladnih topov. Tu branijo nacisti svoje zaledje pri Madridu, ker bi s prodrom vladnih čet morali začeti z umikom na vsej črti.

—///—

Doma in po svetu

Nashiški proces v drugič V prvem »nashiškem procesu«, ki je pred leti vzbudil ogromno zanimanje v vsej državi, so obtoženci pred okrožnim sodiščem precej trdo obsojeni radi milijonskih prevar na škodo države. Višje sodišče v Beogradu pa je sodbo izpremenilo in je nazadnje pošteno obviselo le par državnih uradnikov, ki so se dali podkupiti. Deloma pa je bila sodba razveljavljena in odrejena nova razprava proti krivcem pred zagrebskim sodiščem. Dne 1. maja je bila razglašena sodba; obsojeni so bili generalni ravnatelj »Nashičke d. d.« Aleksander Sohr in veleposestnik Adolf Schlesinger na 8 mesecev in plačilo Din 50.000 globe. Ker sta bila obsojena na prav toliko že v Osijeku, sta se prejšnja in sedanja kazen združili v eno ter znižali skupno za vsakega na 14 mesecev strogega zapor ter Din 100.000 globe. Ker pa se jima v zaporno kazen všteje preiskovalni zapor, se smatra, da sta kazen že prestala. Ostali obtoženci so bili oproščeni. Zadnje besedo bo imel Stol sedmorice v Zagrebu.

Opozorilo članom OUZD-a. Mnogi se slučajno, da na potrdilih delodajalca, s katerimi se zglašijo bolni člani pri ekspozituri odn. pri zdravniku OUZD-a, ni naveden pravilni naslov. Vsled tega se pripeti, da zdravnik v slučaju obiska na domu zastoj išče bolnika na navedenem naslovu, pri čemer zamudi dragocen čas, bolnik sam pa je deležen zdravniške nege z zamudo, a hranarino dobi z zakasnelostjo. Delodajalci naj se zato, kadar izstavijo potrdilo o zaposlenosti, vselej prepričajo, če je delavčev naslov pravilen, a tudi zavarovani člani naj se v lastnem

interesu za to pobrigajo. Slednji so tudi sicer, v smisu VIII. poglavja bolniškega reda, dolžni, da takoj ob obolenju javijo zdravniku svoj pravilni in točni naslov, kakor tudi med boleznijo nastalo spremembo naslova.

Blum najboljši ministrski predsednik. Angleški listi so z zadovoljstvom sprejeli vest, da je Blumova vlada zopet dobila te dni odločno zupnico. Tako pravijo angleški listi, da je Blumova vlada po svetovni vojni najboljša francoska vlada, ker ima dobrega predsednika. Vlada je dosledna v svoji politiki, dela in zasluži zaupanje doma in v mednarodni politiki ter ima tudi uspehe kakor še nobena poveljna vlada. Francozi so napravili Evropi s predsednikom Blumom veliko uslugo.

Osnovalec portugalske republike, ki je sedaj fašistična država, Alfonz Costa, je umrl v Parizu.

Dr. Schacht izjavlja. Predsednik nemške državne banke, dr. Schacht, izjavlja, da se Nemčija mora gospodarsko sporazumeti z drugimi državami. Brez sporazuma ni zunanje trgovine in ne surovin. Če ne bo surovin, bo padla produkcija in se povečala nezaposlenost. — Mi pa pravimo, da je sporedna nujnost tudi politični sporazum med državami. Morda še pridejo dr. Schacht in odgovorni krogi do tega prepričanja.

Ne fašistični morilci, ampak delavec, ki se je branil, kaznovan. Junija meseca lanskega leta so rumunski fašisti, člani »Železne garde« naskočili delavski dom v Bukarešti. Na stotine delavcev so zlostavljali, štiri delavce in nekega 12letnega dečka

pa umorili. Banditi so javno nosili morilno orožje. Ko so delavci zapuščali delavski dom, so jih fašisti vpričo policije več polovili in odvedli nasilno v svoj stan, kjer so jih mučili. Tajnik stavbincev Wagner se je branil s škarjami, ki jih je vzela pisalne mize s seboj in ranil nekega fašista. Policija je Wagnerja zaprla. Sodišče pa ga je sedaj obsodilo, četudi se je samo branil, na eno leto ječe, dočim so vsi fašisti bili oproščeni in je pet smrtnih žrtev ostalo nemaščevanih. — »Pravo Lidu«.

Umrl je Filip Snowden. V soboto, dne 15. t. m. je umrl na Angleškem v 73. letu starosti za kapjo Filip Snowden. Snowden je bil zakladni minister v vladi delavske stranke za Macdonalda. Bolehal je že dalje časa.

Papeževa enciklika o demokraciji?

Sirijsko se vesti, da pripravlja Vatikan encikliko o demokraciji. V Vatikanu to vest zanikajo. Verjetno je, da izide enciklika proti fašizmu, v kolikor se tiče cerkve. Neverjetno pa je, da bi Vatikan zagovarjal pravo demokracijo, ker je dogmatično za hierarhično vladavino. Če bo govoril o demokraciji, bo ponovil načelo »stanovske« ureditve države, ... Tak je princip Vatikanu, ki ga sedaj še ne bo zavrgel.

Tanki niso več moderno orožje. Francoski vojaški krogi smatrajo na podlagi izkušenj v španski državljanski vojni, da tanki kot moderno orožje ne prihajajo več v poštev. Artiljerijska obramba proti tankom je tako uspešna, da so napadi tankov brez haska. Za obrambo svojih mej hoče Francija izkoptati za tkzv. Maginotovo linijo pas v širini 5 kilometrov, v katerem bodo obtičali vsi motorizirani oddelki, katere bi Nemčija po svojih avtocestah vrgla proti Franciji.

Sijaj in propad nacionalizma

Balugdžić predava v Pragi

Bivši poslanik in po vpokojitvi zunanjepolitični člankar beograjske »Politike«, dr. Živojin Balugdžić, je predaval te dni v praški svobodni šoli političnih ved.

V svojem predavanju je obsojal današnji nacionalizem. Že kmalu po vojni, ko so narodi želeli svobodo in enakost, se je princip prevrgel. Stremljenje po sodelovanju, ki je bilo izraženo v Društvu narodov in tudi med množicami, kmeti, delavci, obrtniki, je jelo plahneti. Ta trenutek so izrabili posamezniki ter skušali pridobiti otopele množice z nacionalnimi obljubami. Za nacionalizmom se je skrivalo mnogo goljufije, nasilstva itd. in v njegovem imenu so bile odpravljene državljanske, kulturne in druge pravice. To se je zgodilo povsod, kjer demokratske uredbe niso imele tradicije. Države s staro demokratsko tradicijo so se pa z uspehom branile krihivih prerokov.

Po Wilsonu so bili dani predpogoji za demokratske režime. Toda prav demokracija nekaterim vladam ni všeč, ker ovira njih diktatorske namene. Izzivajo zato manjšine (tudi politične! Op. ur.), da jih spravijo v nezadovoljnost ter opozarjajo nase v inozemstvu ter s tem prikrivajo nezadovoljnost v svojih vrstah. S tem povzročajo vznemirjenja, nemire med manjšinami, da lahko kažejo na kaos, ki ga povzročajo demokratski režimi.

Ta nacionalizem torej propada in je pojav degeneracije ter nas sili, da z vsemi silami podpiramo pravi nacionalizem, kakor pravi dr. Beneš: vsak narod ima kot enota le tedaj pomen, če sama v sebi vstvari sistem narodne kulture, ki pa ne sme biti v nasprotju z vsem človeštvom, ker je zveza vseh ljudi šele človeštvo!

Nadomestna tkanina, ki se, ako

postane oljnata, vname. Nemški fašizem se hoče osvoboditi od uvoza surovin. Med drugim tudi od uvoza bombaža. Zato je ustvaril celo industrijo za nadomestne surovine. Namesto bombaža so pričeli vporabljati tkivo, ki je znano pod imenom »Vistra«. O tem se je v časopisih mnogo pisalo. Izkušnje so pa pokazale zelo nepopolne rezultate. Zlasti je nemogoče izdelovati delavske obleke iz tega tkiva, ker se blago stekano iz »Vistre«, ako postane oljnata, samo od sebe vname. Zato so morali sedaj omejiti mešanje »Vistre« z bombažem na polovico.

Sin bivše avstrijske cesarice Cite, Kajtan Parma, se nahaja v španski uporniški vojski in je bil ranjen.

A. M. de Jong:

IZDAJA

Otroška leta Mereyntyjeja Geysena

Nameraval je iti v krčmo in piti ves večer ter v pijanosti pozabiti svojo potrtost in svojo jezo... ko bi le mogel...

Na poti pa je naletel na jokajočega otroka in ni šel brezbrizno mimo njega, ampak se je ustavil pred njim, ga izpraševal in z njim govoril ter izvedel vsemogoče otročarije... Kot usmiljena ženska je potem pobral hromeaga paglavca, ga vzel v svoje naročje in nesel v vas, spotoma pa z njim kramljal, kakor da bi bil še sam takšen smr-kavec... sebi v zasmeh je šel skozi vas, sedaj pa je sedel v svoji luknji, ki res ni bila podobna sobi in v kateri že leta in leta ni bilo nobenega tujega človeka; ni mizo naslonjen pa je spal Mereyntyje, tako mirno in poln zaupanja, kot da bi bil pri kakih svojih najbližjih sorodnikih. Žalosten je zmaljal Vrč z glavo, zamišljen si je vihal svoje ščetinaste brke in se trudil, da bi ugotovil, kaj je vzrok, da je mahoma postal tako čisto drugačen, kot pa je bil po navadi, pa ni mogel priti do nobenega zaključka, nazadnje pa je ravnodušno skomizgnil z rameni... Kaj neki se ga to tudi tiče? Saj je bil svoboden in je lahko počel, kar je

19

hotel... Mali dečko je sedel tu, tako kot doma, tako mirno, kot da bi bil pri mizi s svojim očetom...

Goort Perdam... oče... Smešen oče... In Janekeje mati... Kar pogrelo ga je... to bi bili res svojevrstni otroci. Divje narave sicer, mogoče pa vendarle dobri, četudi bi se manj pečali z angeli varuhi, Bogom in hudičem... saj bi bili sami neke vrste vragi... divji in drzni vragi... nebrzdani, kot njihov oče in njihova mati... Toda Janekeje ni mislila na kaj takega... njegova ne bo nikoli... Preklinjala ga je in ni hotela... Toda tudi kdo drug je ne sme dobiti! To je bil danes ponovno prisegel, njej in sebi, in nikakor ne prvič! Naj le poskusi spečati se s kom drugim!...

Zopet ga je prevzela mrka jeza, ki mu je opoldne, predno se je bil srečal z Mereyntyjem, krčila srce. Temne misli so glodale v njegovih počasi delujočih možganih in ponovno so se mu pričele krčiti roke v koščene pesti, trde kot železo in težke kot kladivo. Njegove majhne, zelene oči so jezno zrle izpod namršnenih obrvi. Njegov od sonca ožgani obraz se je spaciil, da je izgledal kot grozna maska, raz katere sta odsevali zloba in maščevanje... Kmalu pa se mu je zopet zjasnil... Nikakor si ni mogel misliti, da je v resnici za vselej končano z Janekeje in da se ne bi že v par dneh unesla... Kdo ve, ko pa je bila take vrste ženščina, kot vreme, mogoče je že v tem trenutku

zopet mislila nanj in v teku tedna bo zopet vse dobro!... Potem pa je le hotel kovati železo, dokler je vroče, in jo po spravi zaskočiti z neodoljivo poželjivostjo svoje razburkane poltenosti: silil bo v njo, dokler se mu ne bo mogla več upirati... nato pa se bosta kmalu poročila... Ne dolgo potem pa bo sedel Janekin pritlikavec tako le pri mizi!... Lahen nasmešek je zabrisal zadnje trde poteze njegovega obraza. Tih je vstal...

Da... toda kaj naj počne z Mereyntyjem? Saj je postalo že čisto temno. Kdo ve, kako neki je bilo pri njem doma? Ženska je kričala, da je človeku šlo skozi kosti in mozeg in to utegne trajati še ure in ure... Bilo mu je odvratno, da bi se bil zopet podal tja. Zakaj neki ni prišel nihče iskati paglavca?... Ako bi ženska zopet zakričala, prav gotovo bi zopet pobegnili!... In vendar bo moral tja, ako ne bodo prišli ponj. Toda, kaj bi z dečkom... ali naj ga vzame s seboj? Mogoče ga v teh okoliščinah sploh niso mogli imeti doma... Kako mirno je spal, ta mali klepetec!... Nazadnje se je bil vendarle odločil, da stopi k Mereyntyjevemu na dom in povpraša, kaj in kako bi. Prav za prav bi paglavček čez noč lahko ostal pri njem... Tu?... Pri njem?... Kako čudne misli so se mu danes podile po glavi!... V resnici ga je bila Janekeje malo pretrdo udarila!... No, naprej... na vsak način je moral v vas, da povpraša, kaj bi z Mereyntyjem. (Dalle prihodnjic.)

Stavka usnjarjev v Konjicah

Zanimiv potek stavke v usnjarni Laurich

Zadnjič smo poročali o spontanem izbruhu stavke v usnjarni Laurich v Konjicah. Stavka je izbruhnila proti vsem predpisom uredbe o minimalnih mezdah, kar je prvi dokaz, kako nevdružne so določbe o »reguliranju« stavkovnega gibanja. Na srečo je v tem boju prizadeta organizacija, ki stoji pod zaščito JRZ in ima za seboj »Slovenca«.

Na odpust 38 delavcev in na to sledečo stavko je odgovorila banska uprava, kakor poroča »Slovenec«, z izgonom tujih uradnikov v Laurichovi tovarni, ki so bili obenem stebri tamošnje nemštva. Šest uradnikov tovarne je v treh urah, pod orožniško asistenco, moralo iz Konjic čez mejo. »Slovenec« piše takole:

»Iznani so bili: Friderik Wagner, sosl. lastnik in ravnatelj tovarne, Laurichov svak. Po rodu švic, Nemeč, ki je prišel v tovarno kot skromen uradnik. Danes ima 16.000 Din mesečne plače, ošaben človek, pravi tip kapitalista, ki vidi v delavcu sužnja in ne človeka. On je delavce pretepal in najhujše psoval. Drugi izgnanec je tovarniški kemik Alfred Hötzl, avstrijski državljan. V Lavričevi tovarni je bil svoječasno slovenski kemik, ki pa je moral oditi, da je napravil mesto za Nemca, inozemca. Tretji je tovarniški uradnik Karl Peinl, avstrijski državljan, kateremu pa je prejšnji JNS-arski režim kljub inozemskemu državljanstvu dovolil odpri restavracijo poleg kolodvora. Četrti je pikerski mojster Alojz Liebisch, češki Nemeč. Peti je predelavec Anton Synek, avstrijski državljan, šesta je njegova žena, predelavka Magdalena Synek, sedmi pa poslovodja tovarne »Alfa«, avstrijski državljan. Nikolaj Tachtch, ki se je zagovarjal že pred sodiščem zaradi psovke »windischer Hund«, ki jo je zabrusil svojemu delavcu v obraz!«

Prav je tako. Toda ti dogodki nam vsiljujejo neke druge spomine, na slične primere, pri katerih pa ni prišlo do nastopa proti podjetnikom in tujcem, dasi bi bilo to pričakovati. Predlanskim je prekipeo v Woschnagovi tovarni v Šoštanju. Laurichova tovarna v Konjicah je dobavljala stavkokaze g. Wosch-

naggu, da je lahko zlomil stavko. Nobenemu tujcu in tudi ne Nemcu Woschnaggu se ni zgodilo ničesar, nasprotno mirno se je dopustilo, da je pometal iz tovarne vse neljube mu delavce in zaupnike.

Pri Westnu v Celju, lansko leto, je oholi nemški mojster klofutal delavke, kar je končno izbilo sodu dno. Toda kaj se je zgodilo? Westnu nič. Mojster, ki je klofutal delavke, ni dobil izgona, ampak je odšel še tedaj, ko je zlostavljena delavka naperila proti njemu tožbo, da bi se izognil obsodbi. Dasi je krivda na strani podjetja, se mirno prenaša, da je podjetnik vrgel na cesto 270 slovenskih delavcev in da meče iz stanovanj družine odpuščenih, stanovanja pa, kot v zasmeh pušča prazna! Gotova stanovanja pa oddaja osebam, ki bi se po našem mnenju pri njem ne smele vseliti, v interesu zaupanja, ki ga morajo uživati med prebivalstvom.

Na te stvari opozarjamo gospodo, ki stavko konjiških delavcev skuša izrabiti tudi za politično razračunavanje z JNS. To ugotovljamo, da se ne bo ob kakšni drugi priliki govorilo o političnem značaju stavkovnih gibanj itd.

Nazadnje tudi podčrtavamo poročilo »Slovenca«, da se je v stavko vmešal konjiški odvetnik dr. Macarol. »Slovenec« pravi, da bi bili brez dr. M. delavce skoraj zvlili. Dr. M. ni usnjarjski delavec. Ko pa bi v Mariboru morala govoriti na shodu stavbincev dva novinarja, ki aktivno delata v delavskem gibanju, nista smela, ker nista stavbinca in »Slovenec« je napisal dolgo storijo o poklicnih hujskačih!

Želimo, da se usnjarjem pri Laurichu posreči zlomiti teror podjetnika. Želimo in zahtevamo pa tudi, da oblast prime Woschnagga in Westna in obračuna z njima ter preskrbi odpuščenemu delavstvu zadoščenje!

Nameščenci rudnika Liboje pred sodiščem

Smrt rudarja radi pomanjkanja vsakršnih varnostnih naprav. — Krivda uprave rudnika. Obtoženci obsojeni pogojno.

Dne 13. marca se je vršila pred sodiščem v Celju razprava zoper nameščence rudnika Liboje, ki so bili obtoženi, da so iz malomarnosti kot odgovorni strokovni uslužbenci povzročili smrt rudarja Brzine Franca, ker so provizorično montirali le neizoliran kabel nad slabo poslujočimi železnimi tračnicami. To je imelo za posledico, da je dne 15. septembra 1936 iztiril voziček, podrl drog z neizolirano žico, ki je padla na voziček in tračnice, ter je tok ubil kopača Brzino Franca.

Velika malomarnost uprave

Obtoženi inženjer je valil krivdo na elektromonterja, češ, da je temu dal le splošna navodila, ne da bi se spuščal v podrobnosti, ki morajo biti znane vsakemu elektromonterju. Ta

je zopet valil krivdo na inženjerja, češ, da je napravil po pregledu odobril, dočim je inženjer zopet zatrjeval, da je obratovodja prepovedal vožnjo z vozičkom, dokler se nedostatki ne odpravijo. Obratovodja je pa izjavil, da mu o taki prepovedi ni ničesar znanega in se je začel voziti po odobritvi inženjerjevi.

Sodba:

Sodišče je ugotovilo, da je skupna malomarnost vseh treh obdolžencev povzročila smrt rudarja Brzine v glavnem zaradi pretirane štednje uprave rudnika. Spoznalo je dva obdolženca krivim in ju obsodilo radi prestopka malomarnosti vsakega na en mesec zapora pogojno za eno leto. Proti sodbi je vložena revizija.

Mestno poglavarstvo mariborsko.
X. Štev. 6528/1256-1937.
Razpis službe hišnika.

RAZPIS.

Mestno poglavarstvo mariborsko razpisuje v smislu razpisa Ministrstva financ M. F. Br. 32346/IV službo **hišnika - upravitelja** zgradbe carinske pošte na glavnem kolodvoru v Mariboru. V pošte pridejo samo strokovnjaki, ki se razumejo pri centralni kurjavi na kurjenje s premogom in so sposobni opravljati manjša popravila pri električnih, plinskih in vodovodnih instalacijah. Vešč mora biti državne jezika v govoru in pisavi.

Kvalificirani interesi dobe potrebna pojasnila v mestnem gradbenem uradu mariborskem, Frančiškanska ulica št. 8/II. nadstr. soba št. 2 med 8. in 9. uro od 20. do 27. maja 1937.

Pravilno kolekovane prošnje z dokazili o sposobnosti, pristojnosti, navednosti in ostalih osebnih podatkih je vpslati mestnemu poglavarstvu mariborskemu do 1. junija 1937.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru.

Odmevi lanske stavke tekstilcev

Zasedba tržiške predilnice pred okrožnim sodiščem

Obtoženci vsi oproščeni

Dne 13. t. m. se je vršila pred okrožnim sodiščem v Ljubljani kazenska razprava zoper 15 tržiških delavcev in delavk, ki jih je državno pravdnštvo obtožilo zaradi nasilstva, ker so lansko jesen stopili v štrajk in zasedli tovarno. Med obtoženci sta sedela tudi glavni delavski zaupnik s. Stane Sova in podpredsednik stavkovnega odbora s. Jože Švigelj, ki je vodil stavko.

Državno pravdnštvo je oprlo obtožbo na sum, da je bila zasedba tovarne sklenjena na zupniškem sestanku, ki se je vršil dne 25. avgusta zvečer v Zadružnem domu. Sodruga Sova in Švigelj pa sta pri razpravi razložila in dokazala, da to ni res, ampak da so bili na tem sestanku sprejeti sklepi, da se mora vsa akcija izvesti v sporazumu s strokovnimi organizacijami. Ko je pa potem iz drugih vzrokov izbruhnil štrajk, sta seveda kot zavedna delavca

ostala solidarna s stavkujočimi delavci, sta prevzela nase vso odgovornost in sta tudi dosegla, da se je stavka vodila v redu in da se ni prizadejala nobena nepotrebna škoda. Po dolgoletni razpravi, pri kateri je bilo zaslišanih več prič, med njimi tudi zastopnik predilnice, ki je potrdil, da stavkujoči niso povzročili nobene zlonamerne škode, je sodišče vse obtožence oprostil, ker se je prepričalo, da stavkovni odbor ni storil nič kaznivega. Izmed ostalih obtožencev so sicer nekateri zakriviljili manjše kaznive prestopke, vendar je sodišče tudi nje oprostil, ker v tem oziru ni bila vložena obtožnica.

Tako sta sodruga Sova in Švigelj dobila pred sodiščem popolno zadoščenje. S tem jima pa seveda ni popravljena krivica, da sta oba izgubila službo in da je s. Sova še danes brez dela in brez kruha.

K. K.:

Delovni čas in počitek osebja v trgovinah in obrtnih delavnicah

Nova naredba o času odpiranja in zapiranja ter nedeljskem počitku v trgovskih in obrtnih poslovalnicah

S 1. majnikom je bila objavljena v »Službenem listu« Dravske banovine nova banova naredba o času odpiranja in zapiranja ter o nedeljskem počitku v trgovskih in obrtnih obratovnicah Dravske banovine. Nova naredba izpreminja, točno določa in dopolnjuje vse dosedaj veljavne tozadavne naredbe in predpise, ki so se naslanjali na Zakon o zaščiti delavcev in Obrtni zakon. V nekaterih točkah **poslabšuje** dosedanje stanje. Prinaša pa tudi **izboljšanje**, zlasti kar se tiče nedeljskega počitka v nekaterih večjih krajih, kjer ga do sedaj zlasti trgovski pomočniki in brivci niso uživali.

Kakor vsak zakon, tako tudi oba zakona, ki regulirata delovno zaščito delavcev in nameščencev pri nas, ne jamčita te zaščite tako, kakor to izgleda na papirju, temveč je njihova učinkovita izvedba šele rezultat **organizirane moči**, bojov in prizadevanj zainteresiranih delavcev in nameščencev. To se prav jasno vidi pri objavi gori navedene naredbe. Primerno reguliran je komaj nedeljski počitek za **peke, za mesarske pomočnike, za brivce samo v treh največjih mestih ter trgovske pomočnike čevetih večjih krajev** in mest Dravske banovine. **Poslabšane so pa določbe o možnosti podaljšanja delovnih ur čez teden zlasti za trgovske pomočnike**, kar se pa križa z najdaljšim dopustnim časom tedenske »poslavitve« po zakonu o zaščiti delavcev, ki je 60 ur. Dala bo poslodajalcem samo možnost, da še bolj anarhično, kakor do danes določajo tedenski delovni čas, ki bo pa seveda marsikje tudi čez zakonito mero nategnjen, če ne bodo trgovski pomočniki imeli dosti organizirane moči, da to prepriječijo.

Vse pridobitve nove naredbe so rezultat upornih in vztrajnih zahtev in bojev naših trgovskih nameščencev in ostalih zainteresirancev samih, ki so jih vodili skozi dva desetletja obstoja Jugoslavije. Zato ni mogel na-

redbodajalec pustiti teh perečih vprašanj še naprej nerešenih. Levji delež gre pri teh bojih in prizadevanjih naši razredni strokovni organizaciji »Zvezi privatnih nameščencev Jugoslavije« in pomožniškim zborom, ki so zlasti borbeni in vztrajni v svojih socialnih zahtevah tam, kjer sodelujejo roko v roki z ZPNJ. Tako bo tudi v bodoče z vsemi onimi zahtevami, ki so ostale neupoštovane in z boji proti zlorabljanju onih točk nove naredbe, ki so v navzkrižju z Zakonom o zaščiti delavcev, da se prepričijo zlorabe vsled raztegljivosti njihovih določil. Tu bo zopet jasno prišla do izraza poslovice: Kuli- kor moči, toliko pravice, oziroma, kjer ni tožnika ni sodnika.

Oglejmo si nekoliko najvažnejše točke same naredbe:

Čl. 1. govori o zapiranju trgovskih obratov v Ljubljani in Mariboru, ki je ugodno rešen, nima pa pravega pomena za trg. nameščentstvo, ker je omejena ugodnost zlasti letnega delovnega časa samo na ti dve mesti. Zapomniti si je treba, da je za vse ostale kraje predpisan delovni čas v trgovskih obratih: ob delavnih dopoldne od pol 8. ure do pol 13. ure in popoldne od 14. ure do 19. ure. Treba se bo boriti za ugodnejši delovni čas v ostalih večjih krajih.

Čl. 2. poslabšuje predpis prvega s tem, da dela **izjemo** med obrati mešane, špecerijske in kolonijalne stroke ter dovoljuje, da se določi delovni čas: dopoldne od 7. ure do pol 13. ure in popoldne od 14. ure do pol 20. ure. Ker čas odpiranja v naših razmerah dejansko pomeni delovni čas nameščencev, se bo treba boriti proti temu, da bi obrati res toliko časa ostali odprti. To bi pomenilo za veliko večino trgovskih nameščencev 66 delovnih ur na teden, kar je po že citiranem zakonu nedopustno in bi bilo tako tolmačenje in izvajanje naredbe v hudem nasprotju z zakonom samim.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Ragg

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

Prilpouča se

SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom I. L. L. O. J.

Maribor. Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška c. 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospe in dame po najnižjih dnevnikih cenah. Hitra in solidna izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

Kupujem odpadke železa, kovine, litine in vsakovrstne železne stroje. Plačujem po najnižjih dnevnikih cenah.

JUSTIN GUSTINČIČ - MARIBOR

Tattenbachova ul.